

HVAD SAMARBEJDER LANDENE OM I EU?

EU's traktater beskriver – lidt firkantet sagt – kun to ting; nemlig hvad landene skal samarbejde om, og hvordan beslutninger skal tages indenfor hvert af de pågældende områder. Medlemslandene har valgt at følgende områder skal indgå i EU-samarbejdet på tre lidt forskellige niveauer.

EU's enekompetence	Delt kompetence	EU understøtter og koordinerer
Det er alene EU, der lovgiver.	Både EU og medlemslandene lovgiver. Og når EU lovgiver fjerner medlemslandene evt. nationale love.	Medlemslandene har det overordnede ansvar, EU supplerer.
• Toldunion• Konkurrenceregler i det indre marked• Monetære Union (euroen)• Bevarelse af havets biologiske ressourcer• Fælles handelspolitik• Indgåelse af bestemte internationale aftaler	• Indre marked• Social- og arbejdsmarkedspolitikken• Økonomisk, social og territorial samhørighed (regionalpolitikken)• Landbrug og fiskeri (undtagen bevarelse af havets biologiske ressourcer)• Miljø• Forbrugerbeskyttelse• Transport• Transeuropæiske net• Energi• Frihed, sikkerhed og retfærdighed• Fælles sikkerhedsudfordringer på folkesundhedsområdet	• Beskyttelse af menneskers sundhed• Industri• Kultur• Turisme• Civilbeskyttelse
EU har derudover kompetence til at fastlægge og gennemføre en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, herunder gradvist at udforme en fælles forsvarspolitik. Denne kompetence falder ved siden af opdelingen ovenfor.		

Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF, artikel 2-6).

Hvor skal beslutningerne tages?

Der er ikke nogen logisk eller naturgiven måde at fordele kompetencerne på, når forskellige stater skal indgå i et fællesskab. Nogle områder giver dog hurtige gevinster for staterne fx en toldunion eller et samarbejde om fiskeri. Østersøen ville fx hurtigt blive fattig på fisk, hvis danske og svenske fiskere i farvandet fangede alt, hvad de overhovedet kunne. I et sådant tænkt eksempel ville forholdene ikke blive bedre, hvis danskerne strammede regler for, hvor mange fisk danske fiskere måtte fange, hvis ikke også svenskerne fulgte efter. Regler for fiskeri kræver som udgangspunkt, at alle relevante stater enes – og ud fra den forståelse har landene givet EU enekompetence for fiskeriet (bevarelse af havets biologiske ressourcer).

PERSPEKTIVERENDE BEMÆRKNINGER FRA EU-OPLYSNINGEN

Skal EU bestemme, om der må sælges Red Bull i Danmark?

Tidligere var det forbudt at sælge Red Bull i Danmark, fordi myndighederne herhjemme mente, at

energidrikken indeholder så meget koffein, at det var sundhedsskadeligt for børn og unge. EU kunne ikke finde bevis for den bekymring, og pressede på, så der også blev åbnet for salg af energidrikken i Danmark. Landene er igennem årene blevet enige om, at det er mest hensigtsmæssigt at have en fælles vurdering, af hvad der er sundhedsfarligt, på den måde slipper virksomheder og forbrugere for at sætte sig ind i, hvad der er tilladt i hver enkelt af de 28 medlemslande. Fælles standarder gør det billigere at købe og sælge varer på tværs af grænserne – det er en del af det såkaldte *Indre marked*, hvor der er delt kompetence mellem EU og medlemslandene.

EU lovgiver ikke om hvad som helst

Ovenfor er oplyst områder, som EU lovgiver om. Der er også områder, som EU ikke kan lovgive om, og som medlemslandene alene er ansvarlige for. Det drejer sig fx om:

- fordelingspolitikken – dvs. hvem skal betale hvor meget i skat,
- velfærdspolitik – fx ældrepleje, børnehaver, folkeskole
- boligpolitik,
- kommunale spørgsmål,
- indretningen af politi og forsvar,
- folkekirken.

Det er dog sådan, at selv om EU ikke kan lovgive om fx folkeskolen, så har en tjekkisk pige ret til at gå i skole i Danmark, hvis hun fx er flyttet hertil med sine forældre. Forbuddet mod diskrimination er et eksempel på en EU-regel, som gælder på tværs af politikområder.

Nærhedsprincippet

Du skal bestemme mest muligt over dit liv, og derfor skal beslutninger, som påvirker dig, tages så tæt på dig som muligt – det er indholdet i EU's nærhedsprincip. EU skal derfor ikke lovgive, hvis beslutningen lige så godt kan tages i Danmark. Alle lovforslag indledes derfor med en beskrivelse af, hvorfor det er nødvendigt at lovgive på EU-niveau (det gælder alle områder under delt kompetence).

Forbehold

Danmark står uden for flere dele af EU-samarbejdet. Det vigtigste område er euroen. EU er grundlagt med en ambition om, at alle medlemslande skal følges ad – og at fælles regler skal være fælles for alle. Men efterhånden som EU er gået fra at være 6 til 28 medlemslande, er der også kommet en stigende erkendelse af, at europæisk samarbejde godt kan foregå i flere hastigheder og i varierende geografisk udbredelse. I 2014 forhandler fx kun en mindre gruppe lande om at indføre en fælles skat på handel med aktier og andre finansielle transaktioner.

Samarbejde mellem stater er ikke nyt

Historisk set har traktater ofte været fredstraktater mellem lande, der havde været i krig. Man kender til sådanne fredstraktater helt tilbage fra før år 0. Ofte handlede de om, hvor grænser skulle drages og landområder opdeles. Det var eksempelvis tilfældet, da Danmark var endt på tabersiden efter Napoleonskrigene og i 1814 måtte afstå Norge.

Der er også historiske eksempler på mere vidtgående traktater. For eksempel har Danmark tidligere været med i et monetært samarbejde ligesom euroen. Det var den såkaldte skandinaviske møntunion, som blev oprettet i 1870'erne mellem Danmark, Sverige og Norge. Frem til den skandinaviske møntunion brugte man rigsdaler i Danmark, men med den skandinaviske møntunion blev kronen indført som fællesmønt. Ligesom med euroen var mønterne af samme størrelse, vægt og materiale, og hvert land kunne selv bestemme motiverne på mønterne. Den skandinaviske møntunion eksisterede i over 40 år, men da 1. Verdenskrig brød ud i 1914, begyndte møntunionen at gå i opløsning, fordi landenes økonomiske politik ikke passede sammen. Det er lidt det samme problem, som eurolandene kæmper med i dag, hvor det er en udbredt opfattelse, at en fælles mønt kræver en stærkere fælles økonomisk politik.